

Олексій Онищенко, Любов Дубровіна

Доля бібліотеки Оссолінеум в історії України та Польщі у документах 1945–1946 рр.: повертаючись до питань спільної історико-культурної спадщини

Проблема прав власності різних держав на культурну спадщину, зокрема на бібліотечні, музейні та архівні колекції та зібрання, в останнє десятиліття широко обговорюється у зв'язку з актуалізацією проблеми реституції незаконно переміщених культурних цінностей під час Другої світової війни. З іншого боку, гостро постає питання і про опрацювання концепції переміщених фондів і спільної культурної спадщини, що актуалізувалося після радикальних соціально-політичних змін на карті Європи. Тому особливий інтерес становить вивчення різних міжнародних ситуацій щодо переміщення культурних цінностей, і, зокрема, прецедент передачі Польщі історичних культурних цінностей з території України за директивними рішеннями радянської влади у 1945–1947 рр. Серед них важливе місце посідає зібрання Оссолінеум із Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка — спільна культурна спадщина України та Польщі, частину котрого було вивезено з території України вже під час окупації у 1944 р. Наслідком воєнних подій та передачі зібрання у 1945–1947 рр. стало те, що воно опинилося на території двох держав — України та Польщі. Запропонована публікація нових документів з історії передачі бібліотеки виходить з того, що вивчення таких ситуацій становить не лише історичний інтерес, а й прямо впливає на сучасний розвиток міжнародного права, ініціює наукову й культурну співпрацю України та Польщі в царині спільної історії та культури.

Коротка історична довідка*

Оссолінеум як музейно-бібліотечне зібрання був заснований у 1817 р. ученим-магнатом

* Складено на основі «Доповідної записки про Львівську наукову бібліотеку ім. В. Стефаніка» директора Львівської наукової бібліотеки, д-ра іст. наук Л. І. Крушельницької, поданої на ім'я посла України у Польщі п. Теодезія Старака 28 травня 1992 р., та інших документів, що увійшли до збірника: Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаніка НАН України: Документи, факти, коментарі / Автор вступ. ст. та упор. Л. І. Крушельницька. — Львів, 1996. — С. 73–76.

Онищенко Олексій Семенович, д. філос. н., проф., акад. НАН України, генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського,

Дубровіна Любов Андріївна, д. і. н., проф., директор Інституту рукопису НБУВ.

Юзефом Максиміліаном Оссолінським, директором Цісарської бібліотеки у Відні. У 1827 р. значна частина особових фондів бібліотеки за дозволом австрійського уряду була перевезена до Галичини і за заповітом Ю. М. Оссолінського відписана в дар столиці цього регіону — місту Львову. У складі цього зібрання зберігалися рідкісні експонати, рукописні та книжкові колекції, збірки карт, медалей, ікон, старожитностей тощо. Галицький сейм, на баланс котрого було прийняте зібрання, забезпечив його чудовим будинком (нині там розміщується Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаніка НАН України). Весь наступний період зібрання активно поповнювалося рукописами, архівами та книжковими зібраннями Галичини — як приватними колекціями, так і зібраннями різних наукових та просвітницьких товариств цього краю — і перетворилося на одне з найвеличніших зібрань музейно-бібліотечно-архівного типу. У 1939–1940 рр., з організацією Львівської наукової бібліотеки (ЛНБ), Оссолінеум, разом з іншими численними бібліотеками та рукописними збірками Львова, бібліотекою Народного Дому і Наукового товариства імені Шевченка, Львівського Ставропігійського братства та ін., став основою ЛНБ. На час передачі до Польщі книжно-рукописно-архівний фонд Оссолінеуму становив 430 тис. одиниць зберігання.

У період нацистської окупації Львова (1941–1944 рр.), з огляду на загальну політику Німеччини щодо вивезення культурних цінностей з окупованих територій, академік Польської Академії наук Мечислав Гембарович, тодішній завідувач Оссолінеуму, плануючи переміщення зібрання на територію Польщі, організував вивезення першої партії рідкісних та цінних рукописів і книг (18 860 од.) на Захід¹. І хоча влітку 1945 р. фонд було знайдено у м. Аделін (Нижня Силезія), проте до Львова не повер-

¹ Щодо кількості вивезених рукописів в історіографії існують різні відомості. Г. Савін і В. Щурат пишуть про 60 тис. (див. док. № 23), М. Матвіюв вказує близько 10 тис. Історія вивезення рукописів у Німеччину під час нацистської окупації та уявлення про цінність ви-

нувся: спочатку він потрапив до Бібліотеки Народової у Варшаві, а незабаром — до Вроцлава, де було утворено Народовий заклад імені Оссолінських і де цей фонд зберігається і сьогодні.

У 1945—1947 роках значну частину фондів — 217 393 книги і рукописи — за розпорядженням Голови Ради Народних Комісарів (з 1946 р. — Ради Міністрів УРСР) М. С. Хрущова було передано Польській республіці. При цьому, в обстановці поспіху та тиску, разом з Оссолінеумом було передано й інші архіви та зібрання, що не мали стосунку до нього (наприклад, архів І. Вагилевича), а також, за твердженням Л. І. Крушельницької, — значну кількість книжок та рукописів, що були таємно передані поза офіційними актами передачі.

У 1987 р., під час перебування голови ПНР Й. Ярузельського в Україні в дар Польщі було передано 58 цінних книжок із зібрання Оссолінеуму. Тоді ж, без широкого розголосу, М. В. Лизанець (на той час директор ЛНБ АН УРСР) перевіз у Польщу 2400 книжок з бібліотеки Оссолінеуму.

* * *

Передача Україною зібрання Оссолінеум Польщі і складні обставини переміщення його найціннішої частини відомі в історіографії переміщених під час Другої світової війни та у повоєнний період культурних цінностей в Європі. В Україні це питання неодноразово розглядалося в публікаціях директора Львівської наукової бібліотеки, д. і. н. Л. І. Крушельницької, яка, захищаючи національно-державні права України на Оссолінеум, залучила до наукового обігу важливі документи з історії зібрання Оссолінських, обґрунтувала права України на цю бібліотеку і розглянула її долю у радянський період, залучаючи документи численних комісій, що підтверджували права України, і пропонувала розвиток наукових контактів². Крім того, питання переміщення Оссолінеуму на базі польських документів ґрунтовно опра-

везених матеріалів детально викладені у статті Мацея Матвіюва «Евакуація польських зібрань зі Львова у 1944 р.», опублікованій у «Львівському щорічнику» (Rocznik Lwowski. — Warszawa, 1996. — С. 31—46), а також в українському перекладі у: Архіви України. — 2001. — № 4—5. — С. 149—163.

² Серед найзначніших слід назвати наукові публікації: Крушельницька Л. Правдиво про Оссолінеум // Пам'ятки України: історія та культура. — 1994. — № 3—6. — С. 85—86; Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України: Документи, факти, коментарі / Автор вступ. ст. та упор. Л. І. Крушельницька. — Львів, 1996. Вона ж. К вопросу о собрании Оссолинеум // Электронный журнал «Военные трофеи». — 1998. — № 5.

цьоване польським істориком М. Матвіювом, який розкрив роль польської інтелігенції у переміщенні фондів у період війни та їх сучасний стан³. Питання щодо долі цього зібрання в контексті переміщених та трофейних фондів висвітлено у монографії П. К. Грімстед, яка розглянула загальні правові аспекти стосовно цього зібрання, спираючись на законодавство України та публікації Л. І. Крушельницької і М. Матвіюва⁴.

Спільність історичної долі Польщі та України і глибокий зв'язок бібліотеки Оссолінеум за змістом і складом, як з польською, так і українською культурами, що співіснували у Галичині, спричинилося до того, що впродовж півстоліття це питання збурювало громадські та наукові кола обох держав. Жодна зі сторін, як польська, так і українська, не визнала акт часткової передачі фондів правомірним. Польська наполягала на передачі їй усього зібрання, оскільки вважала його виключно своєю національною спадщиною, українська — заперечувала не лише саму ідею остаточного переміщення зібрання до Польщі, а й посилювалася на порушення міжнародних норм, що мали місце в умовах тоталітарного режиму, коли директивні рішення переважували закон. Стан внутрішньої конфронтації хоча й не набуває офіційного характеру, однак відчувається у відносинах між українськими та польськими вченими і громадськими діячами.

Отже, питання вивчення історичної долі Оссолінеуму й сьогодні не втрачає наукового значення. Післявоєнний період 1945—1947 рр. є досить драматичною сторінкою в історії Оссолінеуму, а його об'єктивне висвітлення можливе лише за умови публікації якомога більшої кількості документів, що зберігаються як у Польщі, так і в Україні. Втім, крім претензій щодо права на спадщину, вивчення тих подій та долі Оссолінеуму важливе й тому, що вони органічно вписуються в соціально-політичний контекст розвитку України і Польщі ХХ ст. і доповнюють історичну панораму міжнародної

³ Matwijów, Maciej. Ewakuacja zbiorów ze Lwowa w 1944 r. — Rocznik Lwowski 1995/1996: 31—46; Lwowskie Ossolineum w listach Mieczysława Gębarowicza z lat 1943—1946 // Czasopismo Zakładu narodowego im. Ossolińskich. — 1992. — N 1. — С. 159—162; Mieczysław Gębarowicz (1893—1984), ostatni dyrektor lwowskiego Ossolineum // Czasopismo Zakładu narodowego im. Ossolińskich. — 1993. — N 2. — S. 9—71; Walka o lwowskie dobra kultury z lat 1945—1948. — Wrocław: Towarzystwo Przyjaciół Ossolineum, 1996.

⁴ Patricia Kennedy Grimsted. Trophies of War and Empire: The Archival Heritage of Ukraine, World War II, and the International Politics of Restitution / Ukrainian Research Institute, Harvard University. — Cambridge (USA), 2001. — P. 429—445.

ситуації 1945—1947 рр., зокрема загальну картину відносин СРСР з Польщею у світлі формування післявоєнного устрою Східної Європи, утворення держав народної демократії і соціалістичного табору, що ще належить глибоко вивчити історикам.

У післявоєнній історії України, Академії наук УРСР, Бібліотеки АН УРСР та її Львівської філії (нині Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника АН УРСР) передача Тимчасовому Уряду Національної Єдності Польщі і Польській республіці історичних культурних цінностей, що зберігалися на території України, має непересічне значення не лише з політичної, що була, природно, головною, а і з моральної точки зору. У період післявоєнної руїни та голодомору, нарощування культу особи, зважаючи на колосальні моральні та матеріальні втрати, зокрема і культурних цінностей під час Другої світової війни, Україна передає Польській республіці з музеїв та бібліотек велику кількість речей з державних музеїв і картинних галерей Києва, Львова (картини, зброя, історико-етнографічні експонати і витвори декоративного мистецтва, одяг, монети і медалі, кераміка, меблі тощо), бібліотечну частину зібрання Оссолінеум, а також знаходить матеріальну можливість відправити ці скарби у Польщу⁵. Передача здійснювалася в урочистій обстановці, вагони зі скарбами Оссолінеуму разом з творами мистецтва, в тому числі і Рацлавської панорами, відправлялися під здравиці «На знак дружби і солідарності між двома братськими країнами», про що із захопленням писала «Київська правда» (25 червня 1946 р.)⁶. Загалом, на кінець 1946 р. було відправлено 150 069 книжок. У 1947 р. — 67 381 книгу, 7041 стародрук, 60 340 книг, виданих у період до 1914 р.⁷ Цей дар був високо оцінений у подячному листі Болеслава Берута⁸.

⁵ Щодо переданих музейних експонатів, то автори даної статті, не ставлячи перед собою завдання висвітлювати це питання, відсилають зацікавлених у цій інформації дослідників до справи «Документи з передачі художніх цінностей з музеїв УРСР» Комітету у справах мистецтв при РНК УРСР: ЦДАВО України, ф. 4763, оп. 1, спр. 31. Крім того, важливим є додаток до опублікованого в цій статті документа № 4, що з міркувань скорочення обсягу не публікується: лист заступника Львівського обкому КП(б)У з пропаганди І. І. Мазепи заступнику Голови Ради Народних Комісарів УРСР М. П. Бажану та Академії наук УРСР щодо пересилки списків літератури та музейних експонатів, виділених з фондів Львівських бібліотек для передачі Польському урядові від 20 липня 1945 р. (ЦДАВО, ф. 2, оп. 7, спр. 2750, арк. 133—154).

⁶ Документи и материалы по истории советско-польских отношений. — М., 1976, — Т. 9. — С. 131 — 179.

⁷ Архів НБУВ, оп. 1, спр. 684, арк. 79.

⁸ Цей лист було опубліковано М. Матвіювим у: Walka o lwowskie dobra kultury (t. 280—281).

Особливе ставлення Сталіна до «польського питання», крім іншого, коштувало Україні втрати одного з найцінніших бібліотечних зібрань, що належало їй на законних підставах і яке як дар українського народу польському перебуває сьогодні у власності двох країн — України та Польщі — завдячуючи директивним рішенням радянського уряду. Ці події мали свою передісторію та наслідки, що й сьогодні ще «маються на увазі» при обговоренні питань реституційних претензій, які час від часу виникають між Польщею та Україною — як з боку Польщі щодо переміщення залишеної «україніки» Оссолінеуму, так і з боку України щодо повернення вивезених під час Другої світової війни зібрань Наукового товариства ім. Шевченка, бібліотек Холмської та Перемиської Капітул, зібрання митрополита Іларіона (Івана Огієнка) тощо.

З іншого боку, докорінні соціально-політичні зміни 90-х років, руйнація політичного устрою всієї Східної Європи створили нові політичні умови, коли новими державами- правонаступницями без жодного конфлікту визнано право володіння тими культурними цінностями, що були створені або зберігалися на певний момент установами кордонів їхніх територій⁹. Визнається цей принцип і щодо періоду возз'єднання територій України в 1939 р. у рамках СРСР. Принцип status quo i glebae adscripti (приписаний до території), визнаний міжнародним правом для випадків, коли пересуваються державні кордони, за дотепним виразом Адама Тадеуша Боньковського «є феноменом неприємним, але банальним»¹⁰. Зважаючи на цей принцип Україна мала і має повне право на це зібрання, і лише добра воля народів та керівників держав могла змінити одного власника на іншого.

Разом з тим, доля Оссолінеуму стала міжнародним прецедентом, що буде неодноразово розглядатися в теорії та практиці питань переміщення культурних цінностей. І хоча американська дослідниця питань реституції Патриція К. Грімстед вважає цей випадок прикладом того, як не треба здійснювати переміщення

⁹ Ці питання детально розглядаються у монографіях відомого вченого, дослідниці долі культурних цінностей Східної Європи у період Другої світової війни Патриції Кеннеді Грімстед: Доля українських культурних цінностей під час Другої світової війни: Винищення архівів, бібліотек, музеїв. — Львів, 1992 (спільно з Г. В. Боряком); Trophies of War and Empire: The Archival Heritage of Ukraine, World War II, and the International Politics of Restitution/ Ukrainian Research Institute, Harvard University. — Cambridge (USA), 2001.

¹⁰ Adam Tadeusz Bąkowski. Odpowiedzi redakcji // Kultura. — 1994. — № 11. — S. 159.

(оскільки це спричинило розпорошення цілісного за походженням колосального за історичною значущістю зібрання і тим самим створило умови для подальших взаємних претензій)¹¹, однак історичні реалії сьогодення вже вважаються усталеними. Вони фіксують принцип пертиненції як норму міжнародних стосунків, а відповідно — рішення «об'єднання» Оссолінеуму з плану фізичного переміщується на план вирішення проблеми інтелектуального доступу.

З розпадом соціалістичної системи та СРСР Польща та Україна мають рівноправні партнерські відносини як дві незалежні держави. Відкрилися нові можливості цивілізованого вирішення цього питання на рівні інтелектуального доступу та спільного наукового опрацювання культурної спадщини. Сьогодні відбуваються й масштабні інформаційно-технологічні процеси. Нові інформаційні технології дають змогу в короткий строк зробити цифрові копії рукописів та рідкісних видань, створити віртуальну бібліотеку Оссолінеум або поповнити її необхідними електронними копіями оригіналів, спільними зусиллями створити електронні каталоги на усе зібрання. Цим вирішується, передусім, болюче питання інтелектуального доступу до усіх необхідних дослідникам матеріалів.

Спеціальною Постановою Президії НАН України від 1 червня 1999 р. (протокол № 6) щодо розвитку міжнародного співробітництва між Україною та Польщею передбачено співпрацю у науковому освоєнні спільної культурної спадщини, в тому числі і фондів Оссолінеуму. Цей документ повністю узгоджується із Договором між Україною та Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини та співробітництво, підписаним 18 травня 1992 р., де принципи додержання рішень ЮНЕСКО, вільного доступу та вивчення бібліотечних і архівних фондів спільного походження зафіксовані у ст. 5, § 1, 2.

Позитивний досвід наукової співпраці мають Бібліотека Народова у Варшаві та Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Спільними зусиллями за кілька років підготовлено капітальний каталог «Королівської бібліотеки» (Regia) Станіслава Понятовського, що зберігається в НБУВ, на базі повної реконструкції складу і змісту рукописного каталогу, складеного королівським бібліотекарем Яном Батистом Альбертранді.

* * *

Представлені в публікації документи з історії передачі бібліотечних фондів Оссолінеуму практично не потребують коментарів та роз'яснень: вони, зібрані разом, досить повно розкривають обставини передачі за участю українських державних і громадських діячів, учених і працівників культури. Пропонуючи цю публікацію, автори усвідомлюють неповноту розкриття усього питання переміщення, проте розглядають його як частину власної історії в документах, джерело не лише з історії переміщення фондів Оссолінеуму, а й як фрагмент соціально-політичної історії України, її науки та культури, ролі окремих осіб в історичному процесі.

Ці документи нам вдалося виявити у фондах Архіву Президії Національної академії наук України (далі — Архів Президії НАН), Архіву Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського НАН України (далі — Архів НБУВ), Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (далі — ЦДАВО), а також залучено деякі документи з фондів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України, що були опубліковані Л. І. Крушельницькою у виданні «Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України: Документи, факти, коментарі» (Львів, 1996).

Абсолютна більшість документів (20 із 24) публікується вперше. Документи подано в хронологічному порядку, вказується місце їх створення. У разі необхідності у кінці документа подаються примітки і коментар, зокрема іменний (це передусім представники АН УРСР, що були задіяні у передачі фондів і відомості про котрих не містяться у документі), а також робляться посилання на публікацію, якщо документ вже публікувався.

Збережено мову документів, за винятком помилок, що виправлені згідно з сучасними нормами правопису, скорочення розкриваються у квадратних дужках. Якщо документ зберігається в різних архівах, публікується або оригінал, або краща копія, однак вказується на місце зберігання усіх примірників. У легенді перше посилання стосується документа, що публікується. Всі документи представлені у машинопису, тому це не застерігається. Зазначається оригінальність та копійність документів; якщо копія завірена, на цьому спеціально наголошується.

¹¹ Патріція Кеннеді Грімстед. Вказ. праця. — С. 435.

Довідка Президії АН Української РСР про листування з директором Львівської філії Бібліотеки АН Української РСР В. Г. Щуратом щодо термінового складання списків рукописів та раритетних книг видатних польських діячів з фондів Бібліотеки АН УРСР у Львові від 16 червня 1945 р., Київ

Довідка

Перша термінова телеграма академіку Щурату* з пропозицією терміново скласти списки рукописів та раритетних книг видатних польських діячів з фондів Бібліотеки АН УРСР у Львові і надіслати ці списки до Києва для вирішення питання про передачу їх у Варшаву — надіслана 2.VI. ц.р.

6.VI ц.р. акад. Щурат телеграмою просив Академію Наук УРСР вказати термін, на який треба виготовити списки та вказати розміри та кількість [книг].

Того ж дня 6 червня акад. Щурату надіслана друга термінова телеграма з пропозицією скласти списки на свій розсуд і надіслати до Києва не пізніше 15.VI. ц.р.

9.VI. ц.р. Президія Академії Наук УРСР одержала листа акад. Щурата, який до цього додаємо.

Учений Секретар Відділу
Суспільних Наук АН УРСР (підпис)

Є. П. Кирилюк**

Прим.: У верхньому лівому куті — штамп експедиції РНК УРСР: Ордер від 19 червня 1945 р., 161/165; вх. 1033, 21/VI—45. У нижньому куті чорнилом зафіксований реєстраційний запис: № 150/16.VI. 45 р.

* *Щурат Василь Григорович*, літературознавець, фольклорист, академік АН УРСР з 1929 р., директор Львівського відділення БАН УРСР у 1944—1948 рр.

** *Кирилюк Євген Прохорович*, літературознавець, у 1944—1974 рр. — зав. відділу шевченкознавства Інституту літератури АН УРСР.

Додаток до № 1

Лист директора Львівської філії Бібліотеки АН Української РСР академіка Академії наук УРСР В. Г. Щурата до Президії АН УРСР з приводу передачі Польщі бібліотеки Оссолінеум [8 червня 1945 р.], Львів

До Президії Академії наук УРСР

У відповідь на Вашу телеграму про необхідність терміново скласти списки літератури Бібліотеки Оссолінеум для передачі Польщі доводимо до Вашого відому, що в Бібліотеці Оссолінеум зареєстровано 11000 рукописів, незареєстрованих 8000 рукописів. Стародруків зареєстрованих і незареєстрованих є 102000. Вибирати найдорогоцінніші з них і передати Польщі — було в несправедливо по відношенню до української науки та українського народу, якого слід вважати власником цих скарбів. Вибирати рукописи за другим принципом означало би необхідність складання списків з тисячами назв, що технічно важко і заняло би багато часу.

На випадок радикальної постановки питання про долю Бібліотеки Оссолінеум та про право власності українського народу на неї подаєм коротку характеристику цієї Бібліотеки.

Бібліотека Оссолінеум, яка містить в собі понад 1 000 000 книжок, являє собою універсальну бібліотеку на усіх мовах цивілізованого світу. Значна частина книжок (50—60%) польською мовою, але з них половина (щонайменше) присвячена Галичині й складають неоцінні скарби до вивчення цього краю.

Рукописні фонди Бібліотеки з рукописів українських і польських громадських діячів та письменників, які жили та діяли на терені Галичини. Ці рукописи тако само є дорогоцінними матеріалами для вивчення історії нашого краю. Стародруки у значній своїй частині друковано латинською, французькою та німецькою мовами і до території Польщі ніякого відношення не мають. З ста тисяч стародруків надруковано польською мовою та трактують проблеми, пов'язані з Польщею, понад 30 000 стародруків. Велика кількість книжок з Бібліотеки Оссолінеум друковані

українською та російською мовами. Відділ журналів та газет містить в собі все, що будь-коли виходило в Зах[ідній] Україні і являє собою збірку по кількості і добору незрівняну і незаміниму.

Отже, передавати цілу Бібліотеку Оссолінеум Польщі ні в якому разі не можна. Цим самим було б підірвано дальніший розвиток української науки в Зах[ідній] Україні, українські вчені у Львові позбавились би таких матеріалів, яких нічим не можна компенсувати або замінити. Передавати бібліотеку по частинам — означало би порушити цілісність Бібліотеки Оссолінеум і розпорошувати дорогоцінні скарби.

Єдиний раціональний вихід полягає в тому, щоб за один раз вилучити й передати Польщі книжки, рукописи й стародруки польською мовою, за виключенням тих з них, які пов'язані з проблемами вивчення історії Зах[ідної] України та історії всієї України. Для цього треба скласти компетентну комісію з істориків та літераторів українських, а також польських.

Разом з тим сповіщаємо Вас, що Бібліотека та друкарня Академії наук мають на своїх складах тиражі видань т. зв. «Народного закладу ім. Оссолінських». Переважна більшість цих видань — твори польських письменників класиків. 75% тиража кожної назви можемо передати Польщі. Загалом це складає два вагони книжок. Загальна кількість назв — біля тисячі.

Директор бібліотеки АН*

(Акад. Шурат В. Г.)

* Звичайно уживали назву «Бібліотека Академії наук у Львові», однак у 1945 р. короткий час вона називалася «Львівський відділ Бібліотеки Академії наук УРСР», а з 1946 р. до 1951 р. мала офіційну назву «Львівська філія БАН АН УРСР».

ЦДАВО, ф. 2, оп. 2, спр. 2738, арк. 179. Оригінал. Додаток на арк. 180—181. Завірена копія.

№ 2

**Лист заступника Голови Ради Народних Комісарів УРСР М. П. Бажана
Президенту Академії наук УРСР О. О. Богомольцю
з проханням дати вказівку директору Львівської філії Бібліотеки АН УРСР
щодо передачі в дар польському народові рукописів і стародруків польською мовою
від 4 липня 1945 р., Київ**

Президенту Академії наук УРСР
товаришу Богомольцю О. О.*

Ознайомившись з листуванням Академії наук УРСР, що надійшло до Раднаркому УРСР від 16. VI. 1945 за № 150, прошу Вас дати вказівку директорів бібліотеки АН УРСР в м. Львові — академіку Шурату В. Г. вилучити з бібліотеки, для передачі в дар польському народові, рукописи і стародруки польською мовою, за винятком тих з них, що зв'язані з проблемами вивчення історії Західної України та історії всієї України.

Потрібно також передати Польщі твори польських письменників-класиків — 75% кожної назви всіх видань, що знаходяться на складах бібліотеки та друкарні Академії наук УРСР в м. Львові. Треба скласти відповідні акти і заактовані для передачі книги дбайливо запакувати, підготувати їх для перевезення.

Заступник Голови Ради Народних Комісарів УРСР

(підпис)

М. Бажан**.

Прим.: У верхньому правому куті реєстраційний запис: 50-3056-804; 4/VII—45.

* *Богомолец Олександр Олександрович, патофізіолог, акад. АН УРСР з 1929 р., Президент АН УРСР у 1930—1946 рр.*

** *Бажан Микола Платонович, поет, державний і громадський діяч, акад. АН УРСР з 1951 р.*

Архів НБУВ, оп. 1, спр. 656, арк. 1; спр. 657, арк. 61. Завірена копія на бланку; ЦДАВО, ф. 2, оп. 2, спр. 2738, арк. 178. Копія з правками.

№ 3

**Лист Президента Академії наук УРСР академіка О. О. Богомольця
до Директора Львівського відділу Бібліотеки Академії наук УРСР, дійсного члена
АН УРСР В. Г. Щурата від 15 липня 1945 р., Київ**

Директору Львівського відділу Бібліотеки Академії наук УРСР,
дійсному чл. В. Г. Щурату

Надійслані Вами списки рукописів та раритетних книг видатних діячів культури слід переробити. Всі рукописи та книги, зв'язані з проблемами вивчення історії Західної України та історії всієї України, повинні бути залишені у Львівському відділі Бібліотеки АН УРСР. Списки рукописів та книг для передачі в дар польському народові прошу скласти і подати на затвердження Президії АН УРСР не пізніше 1 серпня ц. р.

Також необхідно 75 % кожної назви всіх видань польською мовою (бібліотеки Оссолінських)* вилучити з бібліотеки і за відповідним актом переслати до Києва для передачі в дар польському народові.

Президент Академії наук УРСР

академік О. О. Богомолець

* Тут помилково вказано «75% кожної назви всіх видань польською мовою бібліотеки Оссолінських вилучити». У листі заступника Голови Ради Народних Комісарів УРСР М. П. Бажана Президенту Академії наук УРСР Богомольцю О. О. сказано: «Потрібно також передати Польщі твори польських письменників-класиків — 75% кожної назви всіх видань, що знаходяться на складах бібліотеки та друкарні Академії наук УРСР в м. Львові» з Народного закладу ім. Оссолінських. Див. док. № 2.

Архів Президії Р-251, оп. 1, спр. 219, арк. 128. Копія.

№ 4

**Лист заступника Львівського обкому КП(б)У з пропаганди І. І. Мазепи
заступнику Голови Ради Народних Комісарів УРСР М. П. Бажану
та Академії наук УРСР щодо пересилки списків літератури та музейних експонатів,
виділених з фондів Львівських бібліотек для передачі Польському уряду
від 20 липня 1945 р., Львів**

Заступнику голови РНК УРСР тов. Бажану

Львівський обком КП(б)У при цьому надсилає списки літератури та музейних експонатів, виділених з фондів Львівських бібліотек та музеїв для передачі польському уряду.

Музейні експонати відібрані ті, що відносяться до польської держави в основному в межах етнографічних кордонів.

Просимо дати вказівки про порядок передачі відібраних музейних експонатів та літератури польському уряду.

Секретар Львівського обкому КП(б)У

по пропаганді

(підпис)

Мазепа

Додаток: Список музейних експонатів та літератури, призначених для подарунка Польщі — на 22 арк.*

* У додатку надано перелік книжок зі складів Бібліотеки та друкарні Академії наук — наклади видань т. зв. «Народного закладу ім. Оссолінських», що залишилися непроданими. Серед них видані польською мовою (Мольєр, Шекспір, Аристофан, Горацій, Руссо, Байрон, Пушкін, Ларошфуко та ін.), однак абсолютна більшість — твори польських письменників, поетів, публіцистів (Сенкевича, Крашевського, Крачковського, Потоцького, Міцкевича та ін.).

ЦДАВО, ф. 2, оп. 7, спр. 2750, арк. 132. Оригінал. Додаток: арк. 133—154.

№ 5

Лист заступника Голови Ради Народних Комісарів УРСР М. П. Бажана заступнику Львівського обкому КП(б)У з пропаганди І. І. Мазепі та Академії наук УРСР щодо підготовки літератури та музейних експонатів, виділених з фондів Львівських бібліотек, для відправки до Польщі від 28 липня 1945 р., Київ

На Ваш лист від 20/VII—1945 р. за № 774/04 повідомляю, що на літературу та музейні експонати, виділені для передачі польському урядові, слід скласти повні списки і підготувати ці речі до відправки — відібрати і упакувати їх.

Заступник Голови
Ради Народних Комісарів УРСР

М. П. Бажан

ЦДАВО, ф. 2, оп. 7, спр. 2750, арк. 131. Копія.

№ 6

Розпорядження № 779 про створення Міжвідомчої Комісії для відбору, підготовки і відправки історичних і культурних цінностей польського народу Тимчасовому Урядові Національної Єдності демократичної Польської республіки від 28 липня 1945 р., Київ

Для відбору, підготовки і відправки історичних і культурних цінностей польського народу зі всієї території УРСР, що їх народ Радянської України передає Тимчасовому Урядові Національної Єдності демократичної Польської республіки, утворити Міжвідомчу Комісію в складі:

1. тов. Пашина М. П. — Голови Комітету в справах культурно-освітніх установ при РНК УРСР (Голова Комісії).

2. тов. Пашенка О. С. — Заступника Голови Комітету в справах мистецтв при РНК УРСР.

3. тов. Кирилюка Є. П. — Вченого секретаря відділу суспільних наук АН УРСР.

4. тов. Компан О. С. — Наукового співробітника Історичного музею м. Києва.

Наркомфінансів УРСР (тов. Сахновському Г. Л.) забезпечити фінансування заходів цієї Комісії в справах відбору і підготовки експонатів до відправки.

Комісії закінчити роботу до 15 серпня 1945 р.*

Голова Ради Народних Комісарів УРСР

М. Хрущов.

* Приписано на арк.: Надіслати: Наркомфінансів УРСР, Комітету в справах культурно-освітніх установ при РНК УРСР, Академії наук УРСР — відділ суспільних наук, Київському історичному музею, сектору науки і культури. І. Фоменко (?).

ЦДАВО України, ф. 2, оп. 7, спр. 2235, арк. 93. Оригінал на бланку РНК УРСР з правками.

№ 7

Витяг з Протоколу № 16, § 8 засідання Президії АН УРСР від 3 серпня 1945 р., Київ

Слухали: По відбір культурних цінностей польського народу для передачі їх Урядові Національної Єдності. Допов[ідає] дійсний член АН УРСР Л. А. Булаховський*.

Ухвалили: Доручити директору Львівського відділу Бібліотеки Академії наук УРСР, дійсному члену АН УРСР В. Г. Щурату відібрати стародруки та рукописи для передачі в дар польському народові.

Президент Академії Наук УРСР

академік О. О. Богомолець

Тво Ученого Секретаря Президії

Г. В. Карпенко**

Згідно: Зав. Секретаріату Президії АН УРСР (підпис) (Козакевич)

* *Булаховський Леонід Арсенович*, мовознавець, славіст, акад. АН УРСР з 1939 р. У 1944—1961 рр. — директор Інституту мовознавства АН УРСР.

**** Карпенко Георгій Володимирович**, вчений-механік, з 1945 р. — тимчасово виконуючий обов'язки, а у 1946—1950 рр. — Головний учений секретар Президії АН УРСР.

Архів Президії НАН України, ф. 1, спр. 251-Р, № 183, арк. 150, 160. Завірена копія.

№ 8

Наказ № 62

по Академії наук УРСР щодо складу Комісії з відбору культурних цінностей
зі Львівського відділу Бібліотеки Академії наук УРСР від 15 серпня 1945 р., Київ

Призначити такий склад Комісії по відбору культурних цінностей з Львівського відділу Бібліотеки Академії наук УРСР для передачі Польщі за розпорядженням Голови Ради Народних Комісарів УРСР товариша М. С. Хрущова від 28.VII. ц[ього] р[оку] за № 779.

1. Кирилюк Є. П. — (Голова комісії).
2. Зданевич Б. І.* — Ст[арший] науковий співробітник Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні (секретар комісії).
3. Меженко Ю. О.** — Директор Бібліотеки АН УРСР.
4. Щурат В. Г. — Дійсний член АН УРСР — директор Львівського відділу Бібліотеки АН УРСР.
5. Возняк М. С.*** — Дійсний член АН УРСР.
6. Свенціцький І.**** — Зав. Львівського відділу Інституту мовознавства.
7. Пархоменко М. — Заступник директора Львівського відділу БАН УРСР.

Президент Академії Наук УРСР академік — О. О. Богомолець

Згідно: Зав. Секретаріату Президії АН УРСР (Козакевич)

Вх. 139. До відому. Ю. Меженко. 1945.08.28.

Тир. 16 пр. 15.VII. 1945 р. зч.

* *Зданевич Борис Іванович*, філолог, літературознавець, бібліотекознавець і бібліограф. Працював у Бібліотеці АН УРСР до війни зав. відділу стародруків, у період евакуації АН УРСР в Уфі під час війни (1941—1944) — виконувач обов'язків директора Бібліотеки АН УРСР, кандидат філологічних наук. З грудня 1943 р. — співробітник Інституту літератури АН УРСР.

** *Меженко Юрій Олексійович*, літературознавець, бібліографознавець, діяч бібліотечної справи, директор Бібліотеки АН УРСР у 1945—1946 рр.

*** *Возняк Михайло Степанович*, літературознавець, акад. АН УРСР з 1929 р., у 1944—1951 рр. — зав. кафедри Львівського університету.

**** *Свенціцький Іларіон Семенович* — мовознавець, мистецтвознавець, діяч музейної і бібліотечної справи, книгознавець, організатор Львівського музею українського мистецтва, з 1944 р. — зав. Львівського відділу Інституту мовознавства АН УРСР.

Архів НБУВ, оп. 1, спр. 654, арк. 26. Архів Президії ф. Р-251, оп. 1, спр. 219, арк. 161.

№ 9

Постанова Ради Народних Комісарів УРСР № 1673 «Про передачу з музеїв України історичних та культурних цінностей польського народу Тимчасовому Уряду Національної Єдності Польської Республіки» від 18 жовтня 1945 р., Київ

Для надання допомоги музеям демократичної Польської республіки, Рада Міністрів УРСР постановляє:

1. Відібрані міжвідомчою комісією з музеїв України історичні та культурні цінності польського народу передати Тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки, згідно з додатком № 1.

2. Зобов'язати Держплан при РНК УРСР (тов. Валуєва) негайно виділити в розпорядження Комітету в справах культурно-освітніх установ при РНК УРСР матеріали, потрібні для пакування виділених цінностей, згідно з додатком 2.

3. Зобов'язать Наркомфінансів УРСР (тов. Сахновського) асигновати Комітетові в справах культурно-освітніх установ при РНК УРСР 207700 карбованців, за рахунок невикористаних асигнувань по розділу «Освіта» для оплати роботи по пакуванню та відправки цінностей.

М. Бажан

Додаток 1

до Постанови РНК УРСР № 1673 від 18 жовтня 1945 р.
Список культурних цінностей польського народу, які передаються
з музеїв і бібліотек України Урядові Польської Республіки

Історичний музей м. Львова	169 експонатів
Обласна картинна галерея м. Львова	116 — « —
Етнографічний музей м. Львова	63 — « —
Львівський філіал бібліотеки Академії наук УРСР	50000 книжок і рукописів
Київський музей російського мистецтва	175 експонатів
Київський музей західного мистецтва	24 — « —
Київський музей українського мистецтва	30 — « —
Разом: музейних експонатів	557
книжок і рукописів	50000

Керуючий справами [РНК]

В. Власенко*

Додаток 2

до Постанови РНК УРСР № 1673 від 18 жовтня 1945 р.
Відомість на матеріали, потрібні для пакування
музейних цінностей, що надсилаються до Польської Республіки

Дошки для скринь	54 кв. м.
Полотно і брезент	160 мтр.
Папір	650 кгр.
Цвяхи	145 — « —
Картон	250 — « —
Клей	11 — « —
Дріт	190 — « —
Шпагат	8000 мтр.

Керуючий справами

В. Власенко**

* У чернетці документа, що збереглася у ЦДАВО України, цей документ підписаний Миколою Бажаном і відредагований олівцем, де дописано: Голова Ради Народних комісарів УРСР М. Хрущов; Керуючий справами РНК УРСР В. Власенко.

** Приписано олівцем.

ЦДАВО України, ф. 2, оп. 7, спр. 2147, арк. 121—123. Чернетка з правками.

Опубл.: Культурне будівництво в Українській РСР: Найважливіші рішення Комуністичної партії і Радянського Уряду: Зб. док. і матер. Червень 1941—1960 р. — К., 1961. — С. 86. Частково опубл. (без додатка 2): Документи и материалы по истории советско-польских отношений. — М., 1974. — Т. 8. — С. 583 (№ 337).

№ 10

Постанова № 776

Ради Міністрів Української РСР «Про передачу історичних і культурних цінностей
польського народу Тимчасовому Уряду Національної Єдності Польської Республіки»
від 6 травня 1946 р., Київ

На додаток до Постанови РНК УРСР від 19 жовтня 1945 р. № 1673, Рада Міністрів Української РСР постановляє:

1. Дозволити передачу Тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки

культурно-історичних цінностей Польського народу, що додатково виявлені в фондах Львівського Історичного музею (32 експоната) та Львівської картинної галереї (31 картину).

Академії наук УРСР додатково передати з Львівського філіалу Академії наук УРСР 100 тис. книг і рукописів.

2. Зобов'язати Міністерство Лісової Промисловості УРСР (тов. САМУЙЛЕНКА) до 1 червня 1945 р. виготовити на Львівських підприємствах 950 ящиків для пакування цінностей, що відправляються до Польщі.

Укрголовпостачлісу (тов. ЮРИНОВУ) витрати на фанери для виготовлення зазначених ящиків провести за рахунок фондів Ради Міністрів УРСР.

3. Держплану при Раді Міністрів УРСР (тов. ВАЛУЄВУ) виділити, за рахунок фондів II кварталу 1946 року, матеріали для пакування цінностей, що відправляються до Польщі згідно з додатком.

4. Асигнувати з коштів республіканського бюджету на 1946 рік 165 000 карб. на оплату вартості робіт по відбору, пакуванню та відправки додатково відібраних цінностей до Польської Республіки за таким розподілом:

Комітету у справах культурно-освітніх установ при Раді Міністрів УРСР	13700 карб.
Комітету в справах мистецтв при Раді Міністрів УРСР	11550 карб.
Академії наук УРСР	139750 карб.

Голова Ради Міністрів УРСР
Керуючий справами Міністрів УРСР
Печатка Академії наук УРСР
Згідно: Оробієвська*

М. Хрушов
В. Власенко

Додаток до Постанови: Перелік матеріалів, що потрібні для пакування цінностей, які додатково відправляються до Польської Республіки.

* *Оробієвська Тетяна Миколаївна*, учений секретар Бібліотеки АН УРСР у Києві у 1945 р.
Архів НБУВ, оп. 1, спр. 656, арк. 3. Завірена копія.

Див. також: *Архів Президії НАН України. Постанови Ради Міністрів Української РСР та СРСР. 1946 рік.*
— *Арк. 29—30.*

№ 11

Розпорядження № 1069* Академії наук Української РСР щодо пакування та відправки культурних цінностей до Польщі від 15 травня 1946 р., Київ

Директору Львівського філіалу Бібліотеки Академії наук УРСР
Дійсному члену АН УРСР В. Г. Щурату
Копія: Директору Бібліотеки Академії наук УРСР
Ю. О. Меженко

Надсилаючи при цьому копію Постанови № 776 Ради Міністрів Української РСР від 6.V. 1946 р.* м. Київ «Про додаткову передачу історичних та культурних цінностей польського народу Тимчасовому Уряду Національної Єдності Польської Республіки», за дорученням Президента прошу Вас:

1) негайно зв'язатися з Львівським обласним Управлінням Міністерства Лісової Промисловості і скласти угоду на виготовлення до 1 червня 1946 р. 950 ящиків для пакування цінностей, що відправляються до Польщі.

Ящики для книг за порадою Ю. О. Меженка прошу замовляти розміром 0,75 x 0,75 мтр. Щодо ящиків для 32 експонатів Львівського Історичного Музею, та 31 картини Львівської картинної галереї, — розміри ящиків для них просимо одержати в вищезазначених установах, і в угоді відповідно їх замовити. Після виготовлення видати без оплати, оскільки вартість виготовлених ящиків Львівського Історичного Музею і Львівської картинної галереї увійшла в загальну суму коштів, що асигнують Академії наук УРСР.

2) Потрібно форсувати відборку 100 тис. книжок для передачі і відправки в Польщу, відповідно до вказівок Директора Бібліотеки Академії наук УРСР Ю. О. Меженка, з тим, щоб в найближчий час всю роботу було закінчено і разом з експонатами Львівського Історичного Музею і Львівської Картинної Галереї було відправлено до Польщі.

3) Належні за Постановою Ради Міністрів УРСР 139750 карб. зараз одержуються в Міністерстві Фінансів УРСР і цими днями Вам будуть переказані.

Прошу необхідні витрати по відборці книг і по виготовленню ящиків провадити за рахунок власного кошторису, до одержання асигнувань з Києва.

4) Полотно, картон, папір, дріт і цвяхи одержати на місці по нарядам, які цими днями ми одержимо в Держплані і надійшлемо до вас.

Додаток: Постанова № 776 Ради Міністрів УРСР.

Керуючий справами АН УРСР

Сільвестров

Прим.: Вх. 709. 10.VI.46.

** У документі помилково вказано «від 6.IV.1946 р.»*

Архів НБУВ, оп. 1, спр. 656, арк. 4—4 зв. Завірена копія. На бланку Академії наук Української РСР.

№ 12

**Телеграма директора БАН АН УРСР Ю. О. Меженка
до заступника директора Львівської філії Бібліотеки П. І. Гнипа
від 4 червня 1946 р., Київ**

Львів, Оссолінських, два. Бібліотека Академії наук. Гнипові.

Пакування треба закінчити протягом тижня. На допомогу надсилаємо п'ять співробітниць. Забезпечте трьох приміщенням.

Директор Бібліотеки АН УРСР (Меженко).

Київ, Володимирська 58. Бібліотека Академії наук УРСР 4.VI.1946 року.

Архів НБУВ, оп. 1, спр. 656, арк. 5. Копія.

№ 13

**Лист директора БАН УРСР Ю. О. Меженка до П. І. Гнипа,
заступника директора з наукових питань Львівської філії БАН УРСР
від 5 червня 1946 р., Київ**

Відряджую до Вас на допомогу 4-х співробітниць. Всі вони остільки знають польську мову, що можуть досить добре орієнтуватися в ній при підборі.

Принципи відправки ви знаєте і можемо їх не півторювати.

Основне це те, що щоб не було віддано матеріал змісту «Україніка» та щоб серед відправлених книжок не було книг антирадянського змісту.

Періодика, яка почала виходити перед 1917 р. і пізніше продовжувалася, не повинна ділитися: вона або йде або не йде. Якщо вона за якийсь період являється потрібною для нас, то вона цілком залишається у нас.

Микола Платонович* з огляду на спішність справи погодився на те, щоб не перепакувувати попередніх 50 тис.** Але для того, щоб надати ящикам пристойного вигляду, потрібно їх пофарбувати, щоб не було видно різних написів.

Ціла робота має бути закінчена на протязі кількох днів.

Микола Платонович по декілька раз на день запитує про хід роботи.

Прошу Вас тримати мене в курсі всіх справ і по можливості щодня зв'язуватися зі мною телефоном по урядовій лінії. Мене завжди можна застати вранку від 10 до 1 г. Інші питання, про які зручніше говорити, Вам має розповісти тов. Венгржановська Н. С.***, яку я належним чином проінформував.

З привітом

Меженко.

* *Микола Платонович Бажан.*

** Перша партія книжок складалася з книжок, що були відібрані переважно з дублетів «Народного закладу ім. Оссолінських».

*** *Венгржановська Надія Семенівна*, співробітник БАН УРСР в Києві. Під її керівництвом до Львова було відряджено співробітників БАН УРСР: Р. Б. Портон, О. М. Данченко, К. О. Коваленко. Перед цим у Львові була А. Г. Адаменко. — *Архів НБУВ, оп. 1, спр. 654, арк. 19; спр. 657, арк. 50—51.*

Архів НБУВ, оп. 1, спр. 656, арк. 10.

№ 14

Протокол засідання Комісії з відбору книжок зі Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР для відсилки в Польщу, що відбулося 4 червня 1946 р. в кабінеті директора Бібліотеки по вул. Оссолінських, № 2. Львів

Присутні: Уповноважений Президії АН УРСР Проф. Савін Г. М.*, доцент Гнип П. І., акад. Возняк М. С., акад. Гембарович М. Т.**, Генсьорський А. І.***, Карпинець І. І., Луцик Р. Я., Янчак Я. В., Ярема Я. Я.

Комісія заслухала інформацію [заст.] Дир. Гнипа П. І. про відбір книжок для відсилки в Польщу, та про оформлення для цієї цілі комісії. За розпорядженням члена урядової комісії по відборі книжок для Польщі, професора [Є. П.] Кирилюка, в склад львівської комісії по відборі книжок входять:

Гнип П. І., Возняк М. С., Генсьорський А. І., Карпинець І. І., Луцик Р. Я., Янчак Я. В., Ярема Я. Я.

Акад. Гембарович М. Т. проінформував комісію про хід дотеперешніх робіт по відборі книжок для Польщі. Співробітники II сектору Бібліотеки АН в числі 16 чоловік проводять відбір книжок і рукописів. Праця проходить в 3-х групах, а саме у Відділі стародруків, у відділі рукописів, у Відділі нових книжок. Частина книжок і рукописів (театральні рукописи) вже готові для перевірки і пакування.

Акад. Возняк М. С., Генсьорський А. І., Карпинець І. І., Луцик Р. Я. висловлюють свою думку в справі організації праці по відборі та пакуванню книжок до Польщі.

Комісія постановила відібрати для відсилки в Польщу всю літературу, яка відноситься до історії, економіки, культури, і т. ін. Польщі, де б ця література не друкувалася і на якій би вона не була мові, натомість літературу, яка відноситься до України, не відбирати, хоча б вона була друквана в Польщі.

Комісія постановила періодики поки ще не відбирати та поставити перед Урядовою комісією в Києві питання, якими критеріями руководитись при відборі періодики для Польщі.

Комісія постановила поділити працівників бригади по відборі книжок на групи і до кожної групи прикріпити членів комісії для перевірки робіт.

Комісія доручила т. т. Гнипу П. І., Генсьорському А. І. зложити список працівників, які будуть приділені до бригади по відборі книжок для Польщі, та організувати поділ роботи між ними.

Проф. Савін Г. М. обіцяє, в разі потреби, приділити співробітників Інститутів АН для допомоги бібліотеці в цій роботі.

На цьому засідання закривається.

Львів. 4 червня 1946 р.

[Підписи]

Секретар

П. Гнип.

Роман Луцик.

* *Савін Гурій Миколайович*, вчений в галузі механіки, чл.-кор. АН УРСР з 1945 р. У 1945—1948 рр. очолював Львівську філію АН УРСР, одночасно — проф. (з 1948 р. — ректор) Львівського політехнічного інституту.

** *Гембарович Мечислав*, мистецтвознавець, діяч музейної та бібліотечної справи, культуролог, академік Польської Академії наук, директор Бібліотеки ім. Оссолінських під час нацистської окупації Львова і після війни — у складі Львівської філії БАН УРСР (1944—1946). У 1947 р. (?) емігрував до Польщі.

*** *Генсьорський Антон Іванович*, мовознавець, книгознавець, доцент, к.ф.н. з 1951 р., наук. співробітник Інституту суспільних наук АН УРСР у Львові (1945—1970).

Архів НБУВ, оп. 1, спр. 656, арк. 10—10 зв.

№ 15

Лист директора Бібліотеки АН УРСР Ю. О. Меженка
до заступника директора П. І. Гнипа щодо кошторису
для відправлення бібліотеки Оссолінських до Польщі від 15 червня 1945 р.

Шановний Павло Івановичу!

Мене попередив Микола Платонович*, що невдовзі після відправлення 150 тисяч книжок доведеться відправити Бібліотеку Оссолінських в цілому, залишаючи у себе те, що стосується Українціки.

В зв'язку з цим треба підрахувати скільки це коштуватиме і скласти кошториси. Оскільки Ви знаєте в цій справі досвід прошу Вас в найкоротшому часі надіслати до мене такого кошториса з тим, щоб ми тут своєчасно встигли передати його до Ради Міністрів.

Я вже писав до Вас як розглядати періодику. Прошу Вас і надалі дотримуватися такого принципу.

З привітом

Директор Бібліотеки АН УРСР

(Меженко)

* *Бажан.*

Архів НБУВ, оп. 1, спр, 656, арк. 11.

№ 16

Доповідна записка* Голові Урядової Комісії з відправки культурних цінностей
для Польської Республіки Пашину М. П. від заступника директора Бібліотеки Академії наук
у Львові П. І. Гнипа щодо неможливості відправлення до Польщі «Українціки»
зі складу бібліотеки Оссолінських
[Не пізніше 25 червня 1946 р.], Львів

На підставі офіційних даних Польського органу за 1938/1939 рік (дивись офіційний** часопис польських бібліотекарів [«Orzegląd Biblioteczny», 1939, № 1, стор. 60] бібліотека бувшого «Оссолінеум» нараховувала творів 207 122 (інвентарний № 217900), або 309 576 томів книг, інкунабулів (найстаріших стародруків) 318; а стародруків з XVI століття 5067 творів, або 5170 томів.

Необроблених і не заінвентаризованих було біля 100 000 томів. Рукописна збірка (разом з неопрацьованими) нараховувала 13 500 томів. Разом з стародруками і рукописними матеріалами збірка «Оссолінеум» нараховувала 428 564 книг. Коли закруглити, то можна сказати, що в 1939 р. бібліотека «Оссолінеум» нараховувала 430 000 томів книг.

З них за часів німецької окупації вивезено на захід більше 60 000 томів. Зараз упаковано і підготовлено до відправки до Польської Республіки 150 000 томів і таким чином залишається з фондів бувшого «Оссолінеум» 220 000 томів книг. Основну частину книг які залишились, 220 000 томів, складає «Українціка», цебто література: українська, польська, французька, англійська, німецька і інші, в якій пишеться що небудь про Україну, її нарід, територію, її багатства і т. ін.

Сюди відноситься і періодика, зокрема польською мовою, яка виходила в більшості на території Західної України, а то навіть і в центральних областях Польщі, але насичена матеріалом про Україну і СРСР. Багато є таких книжок про Україну, яких більше в бібліотеках УРСР і СРСР нема і звичайно відправити їх не можна. Щодо рукописів, то ті з них, вже 7038 томів запаковано до відправки, а решта складають в основному акти про Україну і листування українських та російських діячів (приклад, персональне листування Богдана Хмельницького з польськими діячами). Крім цього, ця частина рукописів, яка залишається, ще не опрацьована і скоріше має вигляд архіва, якого ні в якому разі зараз відсилати до Польської Республіки не можна.

Звертаючи Вашу увагу на теперішній стан решти книг бувшої бібліотеки «Оссолінеум» прошу дати комісії по відборі літератури певні вказівки, щодо «Українціки» і рукописів, яких Комісія відправити не може.

Заступник Директора Бібліотеки Академії наук

(Гнип П. І.)

* Копію доповідної записки було передано з супровідним листом Комітету у справах культурно-просвітницьких установ при Раді Міністрів УРСР за підписом зав. Секретаріатом Комітету Коноваленка для ознайомлення директору БАН УРСР Ю. О. Меженку.

Вх. 813, 25.VI, 1946 р.

** У тексті помилково *професійний*.

Архів НБУВ, оп. 1, спр. 656, арк. 13. Завірена копія.

№ 17

**Витяг з Протоколу засідання Академії наук УРСР № 9 від 7.VI. 1946 р.
про виконання доручення Уряду щодо повернення Польській Республіці
літератури з книжкових фондів бібліотеки АН УРСР у Львові від 24 червня 1946 р.**

Слухали: Повідомлення Президента Академії наук УРСР академіка О. О. Богомольця про те, що до нього звернувся Заступник Голови Ради Міністрів УРСР М. П. Бажан з запитанням — чому Бібліотека Академії наук УРСР до цього часу не виконала доручення Уряду щодо повернення Польщі 150 тис. томів літератури, що її належить повернути Польській Республіці з книжкових фондів бібліотеки АН УРСР у Львові.

Ухвалили: Доручити директорові Бібліотеки АН УРСР тов. Ю. О. Меженку на протязі одного тижня повернути 150 тис. томів, що їх належить повернути Польській Республіці з книжкових фондів бібліотеки АН УРСР у Львові. Про виконання доповідати Президії Академії Наук УРСР і Заступника Голови Ради Міністрів УРСР тов. М. П. Бажана.

Ор. п. Президент АН УРСР
Вчений секретар Президії АН УРСР

академік О. О. Богомолець
Г. В. Карпенко

Згідно зав. секретаріату Президії АН УРСР

Козакевич

Архів НБУВ, оп. 1, спр. 656, арк. 14. Завірена копія.

№ 18

**Постанова Ради Міністрів № 1182 «Про передачу історичних і культурних цінностей
польського народу Тимчасовому Уряду Національної Єдності Польської Республіки»
від 5 липня 1946 р., Київ**

На додаток до Постанови РНК УРСР від 18 жовтня* 1945 р. № 1673 та Постанови Ради Міністрів Української РСР від 6 травня 1946 р., № 776, Рада Міністрів Української РСР постановляє:

1. Дозволити Академії наук УРСР відібрати з філіалу Бібліотеки Академії в м. Львові для передачі Тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки весь фонд колишньої бібліотеки «Оссолінеум», за винятком книжок, рукописів і архівних матеріалів, що мають безпосередньо відношення до історії, науки, літератури, мистецтва та господарства України.

2. Зобов'язати Міністерство Лісової промисловості УРСР (тов. Самуйленка) до 1 серпня 1946 року виготовити на своїх Львівських підприємствах додатково 150 ящиків для пакування книг, що відправляються до Польщі.

Укрголовпостачлісу (тов. Юринову) витрати на лісоматеріали для виготовлення зазначених ящиків провести за рахунок фондів Ради Міністрів УРСР.

3. Держплану при Раді Міністрів УРСР (тов. Валуєву) врахувати в фондах, що виділяються Академії наук УРСР на III квартал 1946 р., матеріали на пакування книжок, згідно з додатком, а також виділити Міністерству Лісової промисловості УРСР цвяхи, що потрібні для виготовлення додаткової кількості ящиків.

4. Додатково асигнувати Академії наук з коштів Республіканського бюджету на 1946 рік,

90000 (дев'яносто тисяч) карбованців на сплату вартості робіт по відборі, пакуванню та відправці додаткової кількості книг до Польської Республіки.

5. На часткову зміну п. 1 постанови РНК УРСР від 19 жовтня 1945 р. № 1673 та п. 1 Постанови Ради Міністрів УРСР від 6 травня 1946 р. № 776 затвердити передачу Тимчасовому Уряду Національної Єдності Польської Республіки такої остаточної кількості музейних цінностей:

з Львівської обласної картинної галереї	208 експ.
з Львівського історичного музею	197
з Львівської виставки художньої промисловості	65
з Київських художніх музеїв	272

Голова Ради Міністрів УРСР
Керуючий справами Ради Міністрів УРСР

М. Хрущов
І. Джигомон

Згідно: [секретар Бібліотеки АН УРСР] К. Д[зюбенко]

* У попередній постанові — 19 жовтня.

Опубл.: Культурне будівництво в Українській РСР: Найважливіші рішення Комуністичної партії і Радянського Уряду: Зб. док. і матеріалів. Червень 1941—1960 р. — К., 1961. — С. 341.

Архів НБУВ, оп. 1, спр. 656, арк. 17. Завірена копія. Печатка Академії наук УРСР.

№ 19

Розпорядження № 1502 Академії наук УРСР Уповноваженому Президії Академії наук УРСР по Львівських установах чл.-кореспонденту АН УРСР Г. М. Савіну від 11 липня 1946 р., Київ

- Копії: 1) Директору Бібліотеки АН УРСР тов. Ю. О. Меженко.
2) Директору Львівської Бібліотеки АН УРСР академіку Ф. М. Колесса*.
3) Керуючому справами по Львівських установах АН УРСР тов. Є. О. Борисенко.
4) Начальнику Техпостачу АН УРСР тов. Ю. З. Резниченко.
5) В. о. Начальника Фінансового відділу АН УРСР тов. М. Д. Богачик.

Додаючи до цього копію постанови Ради Міністрів УРСР № 1182 від 5.VII. 1946 р. «Про передачу історичних і культурних цінностей польського народу Тимчасовому Уряду Національної Єдності Польської Республіки», Президія Академії Наук УРСР пропонує:

1. Відповідно до п. 1 постанови почати підбір фонду колишньої бібліотеки «Оссолінеум» для відправки їх до Польщі.

2. Керуючому справами Львівських установ АН УРСР тов. Борисенко негайно скласти угоду з Обласним Управлінням Міністерства Лісової промисловості УРСР про виготовлення 150 ящиків для пакування та відправки книг.

3. Начальнику Техпостачу АН УРСР тов. Ю. З. Резниченко негайно добиватися додаткових нарядів від Держплану на одержання перелічених в додаткові матеріалів, потрібних для пакування та відправки книжок, наряди брати на одержання безпосередньо на місці у Львові.

4. В. о. начальника Фін[ансово] Планового відділу тов. М. Д. Богачик негайно одержати в Міністерстві Фінансів додаткові асигнування в сумі 90 000 крб. і не пізніше 15.VII. переказати до Львову.

В разі, коли з одержанням кредитів у Міністерстві Фінансів буде затримка, 90 000 карб. телеграфно переказати з резерву Президії, а потім, по одержанні кредитів від Міністерства Фінансів, покрити це запозичення.

5. Про хід виконання постанови Ради Міністрів № 1182 та цього розпорядження Президія Академії наук УРСР просить інформувати не пізніше 25.VII.1946 р.

Додаток: Копія Постанови Ради Міністрів № 1182 від 5.VII.1946 р.

Віце-Президент АН УРСР академік
Керуючий справами АН УРСР

Є. О. Патон**
І. І. Сільверстов

Прим.: Вх. 893, від 13 липня 1946 р.

* Колесса Філарет Михайлович, фольклорист, музикознавець, літературознавець, акад. АН УРСР з 1929 р. Як директор Бібліотеки вказаний помилково: він у 1940—1947 рр. — директор Етнографічного музею у Львові.

** Патон Євген Оскарович, вчений в галузі електрозварювання і мостобудівництва, акад. АН УРСР з 1929 р., віце-президент АН УРСР у 1945—1952 рр.

Архів НБУВ, оп. 1, спр. 656, арк. 18—18 зв. Оригінал.

Опубл.: Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України: Документи, факти, коментарі / Автор вступ. ст. та упор. Л. І. Крушельницька. — Львів, 1996. — С. 31—32.

№ 20

**Витяг з протоколу № 11, параграф 2, засідання Президії АН УРСР від 23 липня 1946 р.
«Про передачу урядовій комісії для Польської Республіки 150 тис. томів з бібліотеки
Львівського філіалу» від 27 липня 1946 р., Київ**

Слухали: Лист директора Бібліотеки АН УРСР Ю. О. Меженка про виконання постанови Президії АН УРСР про передачу урядовій комісії для Польської Республіки 150 тис. томів з бібліотеки Львівського філіалу. (Доповідає Вчений секретар Президії АН УРСР Г. В. Карпенко).

Ухвалили: Прийняти до відому повідомлення директора Бібліотеки АН УРСР Ю. О. Меженка про те, що передано урядовій комісії для Польської Республіки 150 тис. томів з бібліотеки Львівського філіалу АН УРСР та списати з рахунку Академії ці книжки.

Ор. п. В. о. Президента АН УРСР академік
Вчений секретар Президії АН УРСР

О. В. Палладін
Г. В. Карпенко

Згідно: Зав. секретаріату Президії АН УРСР
Підпис. Г. Плеського* про отримання витягу 5 серпня 1946 р.

Козакевич.

* Плеський Георгій Михайлович — Вчений секретар БАН АН УРСР з 1946 р.
Архів НБУВ, оп. 1, спр. 656, арк. 19. Завірена копія.

№ 21

**Лист Голови Комітету в справах культосвітніх установ при Раді Міністрів УРСР М. Пашина
директору Бібліотеки Академії наук України Ю. О. Меженку
з проханням повідомити про надіслані в Польщу книжки
від 24 жовтня 1946 р., Київ**

Комітет в справах культосвітніх установ при Раді Міністрів УРСР просить повідомити Заступника Голови Ради Міністрів УРСР тов. Бажана, надійславши нам копію про те, скільки, яких саме книжок підготовлено для відправки до Польщі і стан їх упаковки (кількість скринь і т. д.).

Голова Комітету в справах культосвітніх установ
при Раді Міністрів УРСР

М. Пашин

Прим.: на листі приписано чорнилом «58 тис. упаковано в 127 скриньках».
Вірчий підпис Г. Плеського про отримання витягу 5 серпня 1946 р.
Вх. 2327 від 25 жовтня 1946 р.
Архів НБУВ, оп. 1, спр. 656, арк. 20. Оригінал.

№ 22

**Лист директора Бібліотеки Академії наук Ю. О. Меженка
Голові Комітету в справах культосвітніх установ при Раді Міністрів УРСР М. Пашину
з повідомленням про відправлені в Польщу книжки від 10.11.1946 р. (м. Київ)**

Голові Комітету в справах культосвітніх установ при Раді Міністрів УРСР М. Пашину

На Ваш лист за № 821 від 24. X. 1946 р. повідомляю, що для відправки до Польщі підготовлено 58000 книг, які упаковані в 127 скринь; залишилось тільки зробити написи на скринях та їх перенумерувати.

Директор Бібліотеки АН УРСР

Меженко.

Архів НБУВ, оп. 1, спр. 656, арк. 20. Копія.

№ 23

**Лист-звернення
Уповноваженого Президії АН УРСР члена-кореспондента Г. М. Савіна
та Директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР В. Г. Щурата
до Заступника Голови Ради Міністрів УРСР М. П. Бажана
з приводу передачі бібліотеки Оссолінеум Польщі
від 12 грудня 1946 р., Львів**

Дирекція Львівської Філії Бібліотеки АН УРСР, виконуючи постанову РНК УРСР за № 1679 від 19 жовтня 1945 р. та постанови Ради Міністрів РНК УРСР за № 776 від 6 травня 1948 р., і за № 1182 від 5 липня 1946 р., а також директиву Президії Академії наук УРСР за № 1069 від 13 травня 1946 р. про передачу історичних та культурних цінностей польського народу Тимчасовому Урядові Польської Республіки, провела роботу по відбору, упаковці і висилці до Польщі книжок та рукописів з фондів б[увшого] Національного інституту ім. Оссолінських у Львові.

На підставі офіційних даних Польського періодичного органу з 1938/1939 рік (дивись офіційний часопис польських бібліотекарів «Orzegląd Biblioteczny», 1939, № 1, стор. 60) бібліотека б[увшого] «Оссолінеум» нараховувала творів 207 122 (інвентарний № 217900), або 309 576 томів книг, 318 інкунабулів (найстаріших стародруків) і 5067 стародруків з XVI сторіччя в 5170 томах. Необроблених і не заінвентаризованих було біля 100 000 томів. Рукописна збірка (разом з неопрацьованими) нараховувала 13 500 томів. Разом з стародруками і рукописними матеріалами збірка б. «Оссолінеум» нараховувала 428564 книг. Коли цю цифру заокруглити, то можна сказати, що в 1939 р. бібліотека «Оссолінеум» нараховувала 430 000 томів книг.

З цих книг за часів німецької окупації вивезено на Захід більше 60 000 томів. Зараз упаковано і підготовлено до відправки до Польської Республіки 150 069 книг, а приготовлено до відправки і упаковано, але ще не вислано 67381 книг.

Основну частину книг, які залишились, становить українська, тобто література: українська, польська, французька, англійська, німецька і інші, в яких мова йде про Україну, її народ, територію, її багатства і т. ін.

Сюди відноситься і періодика, зокрема польською мовою, яка виходила в більшості на території Західної України, а то навіть і в центральних областях Польщі, але яка насичена матеріалом про Україну і територію СРСР взагалі. Велика кількість книг — це також книги про Україну, яких в інших бібліотеках УРСР і СРСР взагалі немає і яких, звичайно, в Польщу відправити не можна.

Щодо рукописів, то ті з них, які залишились, складають в основному акти про Україну і листування українських та російських діячів (напр[иклад], персональне листування Богдана Хмельницького з польськими діячами). Крім цього, ця частина рукописів, яка залишилась, в великій мірі не опрацьована і має швидче вигляд архіву, якого зараз відсилати до Польщі не можна.

Представляючи Вам свої міркування в справі теперішнього стану решти книг б. бібліотеки «Оссолінеум» просимо дати певні вказівки щодо дальшої роботи по відсилці книжок до Польської Республіки.

Уповноважений Президії А. Н. УРСР,
член кореспондент
Директор Львівської Філії Бібліотеки
АН УРСР

проф. Савін Г. М.

акад. Щурат В. Г.

Архів НБУВ, оп. 1, спр. 656, арк. 13. Копія.

№ 24

**Акт Комісії з вибіркової перевірки відібраних для передачі
Уряду Польської Республіки книжок із зібрання Оссолінеуму*
від 31 грудня 1946 р., Львів**

м. Львів, 31 грудня 1946 року. Ми нижчепідписані: Комісія у складі уповноважених Львівського Облліту Мостіцької А. В. и Гуменюка М. П., заступника директора бібліотеки по наук. част. Львівського філіялу АН УРСР Гнипа П. І., завідувача відділу комплектування бібліотеки філіялу АН Янчак Я. В., завідувача спецфондів філіялу АН Горленко І. Т., завідувача музею книги Генсьорського А. І., головного бібліотекаря бібліотеки Львівського філіялу АН Луцика Р. Я. виборочно перевірили відібрані спеціальною комісією філіялу АН з фондів бібліотеки бувш. Оссолінеуму книги в кількості 67 381 прим., які за рішенням Ради Міністрів УРСР передаються Уряду Польської Республіки. Ця література складається:

7041 — стародруків (розміщених в 36 ящиках),

60340 — книг, виданих в період до 1914 р. (розміщених в 129 ящиках); книг на польській мові — 50%, книг на латинській мові — 25%, книг на французькій, англійській і німецькій мовах — 25%.

Всі книги на мовах: польській, французькій, англійській і німецькій в основному видання XIX та початку XX століття до 1914 р.

При перевірці комісією не виявлено антирадянських видань.

Підбір попередньою комісією зазначеної літератури в кількості 67381 книги проведено якісно і вона може бути передана в дар польському Урядові.

Члени Комісії:

1) Мостіцька А. В.	(підпис)
2) Гуменюк М. П.	(підпис)
3) Гнип П. І.	(підпис)
4) Янчак Я. В.	(підпис)
5) Горленко І. Т.	(підпис)
6) Генсьорський А. І.	(підпис)
7) Луцик Р. Я.	(підпис)

Львів, дня 31 грудня 1946 р.

* Копія Акта Львівського Облліту, подається за публікацією з кн.: Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаніка НАН України: Документи, факти, коментарі / Авт. вступ. ст. та упор. Л. І. Крушельницька. — Львів, 1996. — С. 32—33.

Проблема прав собственности различных государств на культурное наследие, в частности на библиотечные, музейные и архивные коллекции и собрания, в последнее десятилетие широко обсуждается в связи с актуализацией проблемы реституции незаконно перемещенных культурных ценностей во время Второй мировой войны. С другой стороны, остро встает вопрос и о разработке концепции перемещенных фондов и общем культурном наследии, который актуализировался после радикальных социально-политических изменений на карте Европы. Поэтому особенный интерес представляет изучение различных международных ситуаций относительно перемещения культурных ценностей и, в

частности, прецедент передачи Польше исторических культурных ценностей с территории Украины по директивным решениям советской власти в 1945—1947 гг. Среди них важное место занимает собрание Оссолинеум из Львовской научной библиотеки им. В. Стефаника — общее культурное наследие Украины и Польши, часть которого была вывезена с территории Украины уже во время оккупации в 1944 г. Следствием военных действий и передачи собрания в 1945—1947 гг. стало то, что оно оказалось на территории двух государств — Украины и Польши. Предлагаемая публикация новых документов по истории передачи библиотеки исходит из того, что изучение таких ситуаций представляет не только исторический интерес, но и прямо влияет на современное развитие международного права, инициирует научное и культурное сотрудничество Украины и Польши в области общей истории и культуры.

Returning to the question of common history and culture heritage. Last decade the problem of different states property for culture heritage (in particular for libraries, museum and archives collections) is broadly discussing because of restitution of culture values which was illegally moved during World War II period. From other hand, it is very actual question about development of moved collections and common culture heritage conception. This question became actual after radical social and political changes on the map of Europe. That is why special interest is making research on different international situations. In particular, case of handover to Poland historical values from Ukraine territory according to Soviet authority desission in 1945—1947. Important part of those values made Ossolenium collection from Stefanyk scientific library in Lviv. It was common Ukrainian and Polish culture heritage. Part of this collection was moved during occupation in 1944. Because of World War II and culture heritage handover in 1945—47 the Ossolineum collection is located in two states territories Ukraine and Poland. This article is about new documents on this collection moving. It is based on thesis that research of such situations consist not only historical interest, but also directly influing on international law development, initialize scientific and culture cooperation betweeng Ukraine and Poland in the field of common history and culture.

Das Problem des Eigentumsrechts verschiedener Länder auf die kulturelle Erbe, besonders auf die Bibliotheks-, -Museums-, -und Archivsammlungen wird sehr breit die letzten 10 Jahre in der Zusammenhang mit dem Problem der Restitution von unrechtmäßig versetzten Kulturgütern während des 2. Weltkrieges besprochen. Andererseits sehr wichtig sind auch die Fragen der Bearbeitung dieser gemein – samen Erbe, was aktuell besonders heute, nach den radikalen Verwandlungen auf der Europakarte, ist.

Darum sehr großes Interesse hat das Erlernen verschiedener internationalen Situationen in der Zusammenhang der Übergabe der Kulturgütern für Poland aus dem Territorium der Ukraine nach den direktiven Beschlüssen der Sowjets macht in Jahren 1945—1947. Ein sehr wichtiger Platz besitzt auch die Büchersammlung Ossolineum aus der Lwower wissenschaftlicher Bibliothek Namens W. Stephanyk, gemeinsame Kulturerbe der Ukraine und Polens, ein Teil welcher schon während der Okkupation im Jahre 1944 weggeführt worden war. In Folge des Krieges und Übergabe der Sammlung in Jahren 1945—1947 befinden sich diese Bestände auf dem Territorium zweier Länder – Ukraine und Polen. Die Publikation der neuen Dokumenten aus der Geschichte der Übergabe dieser Bibliothek hat nicht nur historische Interesse sondern beeinflusst auch gegenwärtige Entwicklung des Internationalen Rechts, ergreift die Initiative für wissenschaftliche und kulturelle Zusammen arbeit zwischen Ukraine und Poland auf dem Feld der gemeinsamen Geschichte und Kultur.

Le problème des droits de la propriété de différents pays sur héritage culturel hotamment, sur les collections de bibliothèques, de musées et d'archives, depuis une dernière dizaine d'années est l'objet d'une discussion en rapport avec l'actualisation du problème lié à la restitution des valeurs culturelles déplacées illégalement pendant la Deuxième guerre mondiale. D' autre part, rende actuelle la question d'une manière mordante liée au traitement de la conception des fonds déplacés et l'héritage culturel commun actualisés après les changements socio-politiques radicaux sur la carte de l'Europe. C'est pourquoi un intérêt particulier représente l'étude des différentes situations touchant le déplacement des valeurs culturelles et, notamment, le présédent du transfert des valeurs culturelles historiques à la Pologne, du territoire de l'Ukraine, conformément aux décisions de direction du pouvoir soviétique dans les années 1945—1947. La collection d'Ossolineum des fonds de la Bibliothèque scientifique Stephanyk de Lviv tient une place importante parmi elles – l'héritage culturel commun de l'Ukraine et de la Pologne, une partie duquel a été déjà emporté du territoire de l'Ukraine pendant l'occupation en 1944. Les résultats de la guerre et du transfer de la collection dans les années 1945—1947 sont devenus cela, que la collection s'est trouve sur le territoire de deux pays: l'Ukraine et la Pologne. Une publication proposée de nouveaux documents concernant l'histoire du transfer de la bibliothèque il s'en suit que l'étude de pareilles situations représente non seulement l'intérêt historique mais influant directement sur le développement contemporain du droit mondial, contribue à la coopération scientifique et culturelle existant entre l'Ukraine et la Pologne dans le domaine de l'histoire et de la culture commune.